

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті розглянуто поняття «харчова промисловість» та «інтелектуальна власність», проаналізовано стан харчової промисловості України, визначено роль інтелектуальної власності для підприємств харчової промисловості, сформовані проблеми розвитку харчової промисловості України та запропоновані шляхи їх вирішення.

Ключові слова: харчова промисловість, інтелектуальна власність, об'єкти інтелектуальної власності, галузі харчової промисловості, конкурентоспроможність.

The article is considered a food industry and intellectual property concepts. There the state of Ukraine food industry is analyzed and certainly role of intellectual property for the food industry enterprises is defined in article. The problems of Ukraine food industry development are formed and ways of their decision are offered.

Key words: food industry, intellectual property, objects of intellectual property, sectors of food industry, competitiveness.

Вступ. Значний успіх діяльності підприємства забезпечує перш за все ефективне використання інтелектуального потенціалу. У всьому світі інтелектуальна власність (ІВ) служить джерелом додаткового доходу в ході виконання проектів, дає підприємству можливість забезпечити якість і конкурентоспроможність продукції, розширити ринкові можливості, а також запобігти проблемам у результаті суперечок у разі порушення прав інтелектуальної власності через відсутність стратегії їх вирішення.

Вивченням інтелектуальної власності та визначенням її ролі для діяльності підприємств займалися багато вітчизняних і зарубіжних вчених: Вачевський М.В. [3], Макаренко І.О. [5, с. 93], Святоцький О.Д. [7], Цибульов П.М. [10] та інші.

Головним показником конкурентоспроможності на підприємствах, безумовно, є наявність інтелектуального потенціалу та ефективне використання його об'єктів. Аналізуючи сьогодні стан харчової промисловості України можна дійти до висновку, що значна частина підприємств у результаті загальноекономічної кризи стали неконкурентоспроможними. Цьому сприяли також нові економічні умови формування ринкових відносин в умовах зміни глобальної структури управління, принципів господарювання і взаємодії в перехідний період. Сприятливий ґрунт у виникненні такої ситуації створили прорахунки в стратегічних планах, у наборі конкретних тактичних засобів, які дозволяють підприємству попереджати і прогнозувати зміни в нестабільному зовнішньому середовищі, а також диспропорції всередині підприємства і неспроможність адекватно на них реагувати, порушення кооперативних зв'язків і зменшення державного замовлення на продукцію підприємств.

Дані аспекти є головними для підприємств харчового промислового комплексу, оскільки перехід від планово-адміністративної системи до ринкових умов призвів до появи кризових симптомів, насамперед, у цьому секторі економіки [5, с. 93].

Постановка завдання. Основними завданнями даної статті є: розглянути поняття «харчова промисловість» та «інтелектуальна власність», проаналізувати стан харчової промисловості України на сьогоднішній день, визначити роль ІВ для підприємств харчової промисловості, сформулювати проблеми, які існують у розвитку харчової промисловості України та запропонувати шляхи їх вирішення.

Результати. Науково обґрунтоване забезпечення населення будь-якої країни продовольством високої якості є глобальною проблемою розвитку міжнародної спільноти. Особлива роль у розв'язанні продовольчої проблеми на регіональному, національному та світовому рівнях належить харчовій індустрії, що є не лише завершальною функціональною ланкою виробництва продовольчої продукції, а й реальним організатором та інтегратором ефективного, раціонального і збалансованого функціонування продовольчого підкомплексу кожної держави [8, с. 38].

Харчова промисловість - одна з найбільших та найважливіших галузей промисловості України. Від рівня її розвитку, стабільності функціонування залежить стан економіки та безпека держави, розвиток внутрішнього та зовнішнього ринків, а також рівень життя населення.

Харчова промисловість має складну структуру. До її складу входить більше 20 галузей. Провідними галузями харчової промисловості України є цукрова, м'ясна, молочна, олійножирова, плодоовочеконсервна, кондитерська, спиртова, виноробна, соляна.

Залежно від дії основних факторів, галузі первинної переробки сільськогосподарської сировини поділяють на такі групи:

- орієнтуються на джерела сировини: цукрова, консервна, крохмале-патокова, олійна;
- тяжіють до місць споживання готової продукції: молочна, кондитерська;
- одночасно орієнтуються і на сировину, і на споживача: борошномельно-круп'яна.

Галузі харчової промисловості детально зображені на рис. 1.

Рис. 1. Галузі харчової промисловості

Успіхи та невдачі українських, а також пострадянських підприємств харчової промисловості слід розглядати як результат взаємодії цілої низки чинників: зовнішніх (попит на ринку послуг, рівень доходів населення, стан розвитку науки, техніки тощо) і внутрішніх (стратегія підприємства, принципи його діяльності, наявність ресурсів та їхнє раціональне використання, маркетинг та інші). Здатність підприємства пристосовуватись до зміни технологічних, економічних та соціальних чинників - гарантія не лише його виживання в сучасних складних економічних умовах, але й успішної діяльності в подальшому.

Цілі та пріоритети розвитку вітчизняних підприємств харчової промисловості в ринковому середовищі істотно залежать від економічних умов, в яких вони функціонують. У фазі кризи необхідно прагнути стабілізації їхнього фінансово-економічного стану, тому першорядного значення набуває підтримка платоспроможності підприємства. Стратегія ж максимізації прибутку відкладається на другий план. Надалі, при зміні внутрішніх і зовнішніх умов в сприятливий бік, активації на певних сегментах ринку, ця стратегія може бути реалізована повною мірою [5, с. 94].

Харчова промисловість тісно пов'язана з сільським господарством - основною технологічною ланкою продовольчого комплексу. Збалансований розвиток цих взаємопов'язаних галузей продовольчого комплексу залежить від транспортної і торговельної інфраструктури.

Пріоритетне значення у територіальній організації харчової промисловості мають такі економічні фактори, як сировинний, споживчий, транспортний, спеціалізація сільського господарства, науково-технічний прогрес. Ресурсомісткі галузі - цукрова, маслосиробна, виноробна, плодоовочеконсервна - розміщуються в зонах виробництва

сировини. На споживача орієнтуються такі галузі, як хлібопекарська, молочна, м'ясопереробна, де виробляються товари з малим терміном реалізації. Природні фактори впливають на розміщення підприємств харчової промисловості через сільське господарство - зумовлюють просторову спеціалізацію виробництва сировини [9, с. 5].

Отже, виходячи із вищезазначеного, можна визначити, що для розвитку харчової промисловості та утворення її позицій як конкурентоспроможної галузі промислового виробництва необхідно:

- виробництво якісної, конкурентоспроможної продукції за допомогою інтелектуального потенціалу;
- удосконалення чинного законодавства та його дотримання стосовно гарантування захисту прав споживачів, підвищення безпеки продовольчих товарів в зв'язку з використанням штучних замінників;
- оновлення матеріального устаткування та технічного забезпечення підприємств харчової промисловості;
- покращення існуючої системи ціноутворення;
- створення сприятливих економіко-політичних умов для залучення як іноземних, так і вітчизняних інвесторів;
- розробка нових нормативних актів та удосконалення, із використанням провідного зарубіжного досвіду, вже існуючих, що спрямовані на захист вітчизняного виробника харчових продуктів.

Втілення цих принципів, звичайно, безпосередньо пов'язане з наявністю інтелектуальної власності на підприємствах харчової промисловості, адже саме ІВ та ефективне використання її об'єктів забезпечує конкурентоспроможність і якість харчо-

вої продукції, сприяє розширенню ринкових можливостей, служить джерелом додаткового доходу.

Інтелектуальна власність – це результати творчої діяльності. Її об'єктом є нематеріальні носії, в яких реалізовані результати творчості, а саме ті ідеї, думки, міркування, образи, символи тощо, які реалізуються, втілюються у певних матеріальних

носіях, але точно так, як і матеріальний ресурс, інтелектуальну власність можна купити, продати та орендувати.

В залежності від галузі використання та мети створення, розрізняють декілька об'єктів інтелектуальної власності (рис. 2).

Рис. 2. Об'єкти інтелектуальної власності

Головним критерієм конкурентоспроможності харчових продуктів є їхня якість і низька ціна. Відносно сфери збуту спостерігається тенденція погіршення. Недостатній розвиток інновацій в харчовій промисловості негативно позначається на роботі підприємств, в той час, як зарубіжні підприємства постійно удосконалюють свою продукцію. Таким чином, імпорт заповнює торговельні мережі, витісняючи якісну вітчизняну продукцію.

Сьогодні, поряд з налагодженням виробництва харчових продуктів, виникла проблема їх збуту. Невирішеність питань збуту веде до створення залишків продукції, заважає підприємствам працювати, не приносить очікуваного прибутку, призводить до збитків у виробництві. Найбільше залишків нагромадилося по таких видах харчових продуктів, як консерви, цукор-пісок, борошно. Це говорить про недостатню якість і, відповідно, неконкурентоспроможну продукцію. Результатом цього, неодмінно, є відсутність інтелектуальної власності. Продукція не удосконалюється, не оновлюється і стає не цікавою споживачам. Показник конкурентоспроможності продукції є одним з найголовніших загальних показників для потенціальних споживачів.

Висновки. Підприємства харчової промисловості, як і будь-які підприємства, на протязі своєї діяльності у результаті зносу повинні оновлювати матеріальне устаткування та технічне забезпечення за допомогою промислових винаходів. Від стану устаткування, на якому безпосередньо виготовляється продукція, залежить якість, зовнішній вид та інші характеристики споживаючого продукту.

Споживачі з неабиякою увагою відносяться до продукції харчової промисловості, адже вона є необхідним об'єктом щоденного використання і безпосередньо відповідає за життєдіяльність і здоров'я людини. Тому, при придбанні харчового продукту, звичайно звертають увагу на якість продукції, адже при наявності саме цього показника, продукція може бути конкурентоспроможною. Для виробництва якісної продукції підприємство повинно періодично оновлювати матеріальне устаткування та технічне забезпечення, закупляти якісну сировину, удосконалювати продукцію. Цього, безперечно, можна досягти за допомогою наявності потужного інтелектуального потенціалу та ефективного використання підприємством об'єктів ІВ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонюк Н. Аспекти інформаційно-аналітичного забезпечення в системі інтелектуальної власності: [Патентно-інформаційна діяльність] / Н.Антонюк // Інтелектуальна власність. - 2005. - № 3. - С. 28-29.
2. Бовин А.А. Интеллектуальная собственность: экономический аспект / А.А. Бовин, Л.Е. Чередникова. - М., 2001. - Тема 9. Государственное регулирование экономических отношений в области интеллектуальной собственности. – С. 177-192.
3. Вачевський М.В. Організаційна структура системи управління інтелектуальною власністю / М.В. Вачевський // Актуальні проблеми економіки. - 2004. - № 4(34). - С. 155-162.
4. Лазня І.В. Економічний зміст інтелектуальної власності / І.В. Лазня, В.О. Рибалкін // Економічна теорія. - 2006. - № 4. - С. 54-61.

5. Макаренко І.О. Сучасні механізми стабілізації діяльності підприємств харчової промисловості / І.О. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. - 2006. - № 2 (56). - С. 93-100.
6. Мілаш В. Інтелектуальна власність у сфері договірної діяльності господарюючих суб'єктів / В. Мілаш // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 6. - С. 3-9.
7. Святоцький О.Д. Правове забезпечення інноваційної діяльності в Україні: питання теорії і практики / О.Д. Святоцький, П.П. Крайнев, С.Ф. Ревуцький. За ред. О.Д. Святоцького. - К. : Ін Юре, 2003. - 80 с.
8. Сичевський М.П. Стан та пріоритетні напрямки розвитку харчової промисловості в Україні / М.П. Сичевський // Економіка АПК. - 2004. - № 1. - С. 38- 40.
9. Розміщення виробництва товарів народного споживання в Україні: навч. посібник / Є.М. Воронова, І.К. Гоголан, В.І. Дорошенко, Н.С. Ковальчук, А.А. Мазаракі, В.С. Полухович, І.Г. Смирнов. За заг. ред. А.А. Мазаракі. - К.: КТЕІ, 1992. - 76 с.
10. Цибульов П.М. Управління інтелектуальною власністю [Текст] / П.М. Цибульов, В.П. Чеботарьов, В.Г. Зінов, Ю. Суїні / За ред. П.М. Цибульова: монографія. — К.: «К.І.С.», 2005. — 448 с.
11. Черевко Г.В. Інтелектуальна власність [Текст]: навч. посіб./ Г.В. Черевко. – К.: Знання, 2008. – 412 с. – Бібліогр.: с. 375-384. – ISBN 978-966-346-583-8.

УДК 330.322:005.21:631.24

ВІДОМЕНКО І.О., канд. екон. наук, доцент, КРИВША Є.В., магістр
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ

В статті наведено теоретико-методологічні та практичні рекомендації з формування інвестиційної стратегії, а саме: теоретичне узагальнення щодо принципів формування та реалізації інвестиційної стратегії, а також уточнена структура процесу формування інвестиційної стратегії.

Ключові слова: інвестиційна стратегія, принципи та процес формування інвестиційної стратегії.

The article is based on questions, related with science-theoretical positions development, creation and studying methodical and practical recommendations about the formation of the enterprises investment strategy. The structure of enterprises investment strategy development also was specified in the article.

Key words: investment strategy, principles and investment strategy's process forming.

Вступ. Загальновідомо, що інвестиційна діяльність підприємства у всіх її формах не може зводитися лише до задоволення його поточних інвестиційних потреб, які обумовлені необхідністю заміни зношених активів або їхнього приросту у зв'язку зі змінами обсягу і структури господарської діяльності. Забезпечення стійкого положення підприємства на ринку та його економічного розвитку в довгостроковому періоді вимагає відповідної інвестиційної підтримки. Це обумовлює необхідність створення системи управління інвестиційною діяльністю на основі науково виваженого передбачення її напрямків і форм, забезпечення реалізації загальних цілей розвитку підприємства та адаптування до умов зовнішнього мінливого середовища його функціонування. Ефективним інструментом перспективного управління інвестиційною діяльністю підприємства, підпорядкованого реалізації цілей економічного розвитку підприємства в умовах істотних змін макроекономічних факторів, системи державного регулювання ринкових процесів,

кон'юнктури інвестиційного ринку і, пов'язаної з цим невизначеності, є інвестиційна стратегія.

Інвестиційна стратегія являє собою систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що обумовлені загальними завданнями його розвитку та інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення.

Широке коло питань, пов'язаних з формуванням та реалізацією інвестиційної стратегії підприємства, знайшло своє відображення у працях відомих вітчизняних і закордонних економістів: Р. Акоффа, І. Ансоффа, І.О. Бланка, Г. Бірмана, А.М. Богатирьова, С. Шмідта, А.Б. Ірдисова, І.В. Ліпсица і В.В. Коссова, Б. Карлофа, У. Кінга, Д. Кліланда, П. Массе, А.Р. Стерлінга, А.А. Томпсона, А. Дж. Стрікланда, В.Д. Шапіро, Н.М. Гуляєвої, А.А. Пересади, Д. Черваньова та ін. Незважаючи на велику кількість робіт із зазначеної проблематики, залишаються ще недостатньо опрацьованими та суперечливими питання, що стосуються принципів та процесу формування інвестиційної стратегії. Це і